

Vzchopte se, já jsem to, nebojte se!

Marek 6,45-52

1.

Začnu od konce: „*Jejich mysl nebyla vnímavá.*“ Po staletí jsme navyklí lokalizovat naši hříšnost především do oblasti nedobrých vzájemných vztahů a nespravedlivých společenských pořádků. V evangelické teologii to byl PAUL TILLICH, kdo nás upozornil na pozapomenutou skutečnost, že hřích působí neméně rozkladně ve sféře našeho poznávání a usuzování. Vedle hříchem zpusťovaných vztahů tu je také hříchem zastřený rozum. Tak kupříkladu čteme Bibli v původních jazycích – a nemá to nejmenší vliv na náš osobní život. Otevíráme díla velkých theologů – a buď jim nerozumíme vůbec nebo jim rozumíme špatně. Sáhne po odlehčené spirituální četbě – a máme dojem, že její autoři žijí na nějaké jiné planetě. Můžete studovat teologii a být Bohu dále než nepokřtění pohané. Učedníci chodili s Ježíšem a byli na hony vzdálení království Božímu. Zatvrzelé srdce, duchovní slepota.

Nyní skok na začátek vyprávění. Ježíš se nejprve vzdálil jak zástupu, nasycenému pěti bochníky chleba a dvěma rybami, tak učedníkům, s nimiž se rozloučil a které přiměl odplout do Betsaidy. Sám pak vystoupil na horu, tradiční místo, kde se člověku zjevuje Bůh. Po vykonaném díle, zázraku, se uchýlil do ticha a samoty. Byl člověk jako my, potřeboval usebrání; k tomu, aby se dobře soustředil, zvolil místo, kde nebudou lidé, a čas, kdy se příroda zklidní a lidé ustanou od každodenní práce. Rytmus práce a modlitby, aktivit a kontempace, společenství a osamění. Kdybychom tak my praktikovali obdobnou psychohygienu! DIETRICH BONHOEFFER by nás poučil (nebudu dohledávat citáty), že kdo neumí být sám, neumí být ani mezi lidmi, a kdo neumí být mezi lidmi, neumí být sám.

Nyní k samotnému příběhu, v němž se nám lidem zjevuje božská sláva Nazaretského Ježíše, pomocníka v nouzi, dárce pokoje. Učení novodobí komentátoři řeší otázku spojení tohoto zázračného „Kráčení po moři“ s předchozím příběhem zázračného „Nasycení pěti tisíců“. Nejučenější z nich, ERNST LOHMEYER, tvrdí, že v prvním se Ježíš projevil jako pán a dárce života, v druhém jako pán nad smrtí a zachránce před smrtí. Podle jiného vykladače, RUDOLFA OTTA, autora religionistického bestselleru *Posvátno*, v němž najdete proslulou tezi o temné a jasné podobě mystéria, *mysterium tremendum et fascinans*, vystupuje v našem příběhu v roli charismatického pomocníka, který se náhle objevuje v nouzi nejvyšší.

2.

Je večer, Ježíš odchází na horu, učedníci se na jeho příkaz nalodili a veslují „mořem“ na druhý břeh. Jeho noc je vyhrazena modlitbě, jejich cestování; jejich noc je neklidná, jeho noc je klidná. On zůstal „jediný na zemi“, rozuměj na suché zemi, na pevnině; oni se octli „daleko na moři“, a to na moři vzedmutém vanoucím protivětrem. Nepředstavujme si to jako vodáckou romantiku někde na Lužnici. Byli to rybáři, zvyklí na vodní terén i noční práci. S notnou dávkou dvojsmyslného cynismu bychom mohli říci, že „se octli ve svém živlu“. Evangelista líčí noční plavbu jako poznamenanou nepříznivým větrem: dlouhou, zmáhající, třeba ne přímo nebezpečnou.

Theologům a theologkám snad nemusím připomínat nábožensko-kulturní kontext evangelijního textu. *Noc* je doba vlády temnoty, *moře* je živel člověku nepřátelský. Jak noc, tak moře aktivizují síly zmaru. V noci a na moři se člověk nachází v intenzivním ohrožení; v noci k nám snáze než ve dne doléhají hlasy z temnot, na moři spíše než na souši se ocitáme v dosahu postav světa nezemského. My, lidé 21. století, se nanejvýš poněkud hraně bojíme, když hluboko do noci louskáme detektivky nebo se za noční tmy koupeme v moři.

V biblickém a antickém světě bylo kráčení po moři atributem bohů a heroů. Podle *Knihy Jóbovy* (Jób 9,8b): „(Hospodin) kráčí po hřebenech mořských vln.“

Ježíš na své učedníky nezapomněl. Spatřil je zmožené a kráčí po moři kolem nich. Čteme, že je chtěl minout – rozhodně tedy nepřišel moře utiшит. Oni ho uvidí, ale nezaradují se. Vyděsí se, protože si myslí, že vidí noční přízrak, řecky i latinsky „fantasma“ (kteréžto slovo přijal bez námitek i český textový editor Wordu): „že by obluda byla“. A svému zděšení dají hlasitý průchod: zařvou, vyjeknou. Ježíš na jejich spontánní výkřik ihned odpoví, promluví na ně, aby rozptýlil jejich zmatek a sňal s nich jejich strach. Vyřkne identifikační formuli: „*To jsem já*“, aby je slovně ujistil svou přítomností, a indikativ zarámuje dvěma imperativy: „*Vzchopte se*“ a „*Nebojte se*“. Formulí sebezjevení *EGÓ EIMI*, „*Ját jsem*“, „*Já jsem to*“ dobře známe z Janova evangelia. První výzvu můžeme překládat třeba „*Vzmužte se*“ (Žilka), „*Doufejtež*“ (Bible kralická). Druhá výzva je prosté: „*Nebojte se*“. Všechny tři věty znějí, zopakujme si je: „*Vzchopte se, já jsem to, nebojte se!*“

Poté Ježíš vstoupil k učeníkům na loď a vítr se utiшил. Sentimentálně založený kazatel by dodal, že v duši přítomných se rozhostil pokoj. Jedna píseň z EZ (441,4): „V duši prosté starostí / svatý mír se uhostí.“ Evangelista Marek ovšem dodává něco jiného: že byli učedníci „*celí ohromení úžasem*“, protože nepochopili, co se stalo.

3.

„*Žádný strach*“, překládá řecké THARSEITE dominikán ONDŘEJ M. PETRŮ. „Vzchop se a neboj se,“ řekneme a poplácáme po zádech kamaráda, kterého vyhazují z práce nebo od kterého odešla žena. Řekneme-li to nevhodně, může se stát, že se nám dostane odpovědi vpravdě neslušné, kterou bych tu nerad reprodukoval. Rozený pesimista nanejvýš odevzdaně mávne rukou. „Jenom ne strach Jen žádný strach“, napsal básník FRANTIŠEK HALAS roku 1938 v proslulé básni *Praze (Torzo naděje, Dílo F.H. 2, s. 98)*. Jenomže jeho zdůvodnění, že „takovou fugu nezahrál sám Sebastian Bach / co my tu zahrajem / až přijde čas až přijde čas“ zní z perspektivy roku 1945 a let potom jaksi falešně. Pokud jsme totiž, „až přišel čas“, zahráli nějakou fugu, pak nanejvýš fušerskou, upocenou, takovou, jaké smolí studenti skladby na konzervatoři.

Jak však máme zdůvodnit – sobě i druhým! – v lednu 2013, v dalším – kolikátém již? – roce krize, již konce nevidět, ono tolik oprávněné „Jenom ne strach“? Farář není sportovní trenér ani skautský vůdce. Faráři – tedy faráři standardních církví – bývají střízlivější. Jistě, někdy je na místě apelovat na naši křesťanskou víru a křesťanskou naději. Ale jsou chvíle, a není jich málo, kdy je mnohem prospěšnější a také mnohem účinnější ukázat na Ježíše: Vždyť je tu přece On!, odkázat nás k Ježíšovu JÁ JSEM. Proč si myslíme, že na nás zapomněl, když nás posílá – mohu se také jednou vyjádřit poněkud nadneseně? – na rozbouřené moře letošního roku? Ježíšovo *EGÓ EIMI* prý odkazuje k Hospodinovu: *Ehje ašer ehje*. (Ex 3,14b) „*JSEM, KTERÝ JSEM*.“ „*BUDU, KTERÝ BUDU*.“ „*JSEM, KTERÝ BUDU*.“ „*BUDU, KTERÝ JSEM*.“ *Neboj se. Budu tu. Doufej. Budu tu s tebou. Amen.*